Příloha k protokolu o SZZ č.: .....

Diplomant: Kateřina Gajdošová

Vysoká škola: PF JU

Aprobace: učitelství pro 1. stupeň ZŠ

Katedra: pedagogiky a psychologie

recenzent diplomové práce: Jiří Jošt

Datum odevzdání posudku:

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Práce se zabývá copingovými strategiemi žáků v rané fázi dospívání a vztahem copingu k poruchám chování.

Společenská závažnost práce je dána právě tímto vztahem, který autorka testuje: alespoň část poruch chování může být vyvolána nedostatečnou schopností žáků vyrovnat se se zátěží.

V části teoretické autorka přehledně uvádí poruchy chování a příbuzné diagnostické kategorie (ADD, ADHD, ODD, subdeprivace a deprivace). Autorka definuje diagnostické kategorie jak symptomatologicky, tak etiologicky. V etiologii uvažuje o biologických, tak zejména o sociálních vlivech (dysfunkci rodiny). Navazující kapitola o zátěži a jejím zvládání je rovněž dobře čitelná a přehledná.

V charakteristice středního školního věku či předpubertálního období bych doporučoval zmínit se o principu zajištění, jak jej formuloval prof. Matějček. Střední školní věk je vyznačen rodící se identitou se složkou pohlavní a rodičovskou; tj. z dětí se – psychologicky řečeno – stávají mladé ženy a mladí muži či mladé matky a mladí otcové – i když k pohlavnímu dozrávání a biologickému rodičovství je ještě daleko. V identitě děti nalézají zodpovědnost k sobě a druhým a tím, psychologicky řečeno, končí dětství. Teprve pak mohou nastartovat procesy tělesného (pohlavního) dozrávání. Této sekvenci v ontogenezi říká prof. Matějček „princip zajištění", který nás chrání před těžkým patologickým stavem, jenž pozorujeme v deprivačním výzkumu: u „dětí vyrůstajících bez lásky" se oba děje často převrací a pak nastupuje situace, kdy „děti mají děti".

V kapitole o opoziční poruše (ODD) bych doporučil zvýraznit vedoucí symptom, tj. opoziční a negativistický postoj. Např. vyskytne-li se nějaké pravidlo, bude porušeno či odmítnuto. Když je podán návrh, jedinec se staví proti. Je-li o něco požádán, odmítne nebo diskutuje. Je-li vyzván, aby neprovedl nějakou činnost, je to pro něj pobídka k této činnosti. U poruchy chování (dg. Číslo 312.00) na rozdíl od ODD se vyskytuje narušování základních práv ostatních lidí, často spojených s fyzickou agresivitou a vandalismem. U ODD nejsou tyto projevy nikdy tak závažné. Pokud se ovšem objeví, pak je nutno uvažovat o jiné diagnoze než ODD.

Praktická část přináší zajímavé nálezy. Tato část, na rozdíl od teoretické, je bohužel relativně chudší (cca 15 stran oproti 50 stranám části teoretické). Práce se mi tak jeví jako méně vyvážená – doporučoval bych ji v části praktické více rozpracovat.

Hypotézy jsou formulovány jasně a zřetelně. Hypotézy 1 a 2 dobře „zapadají" do studovaného rámce a teoretické části. U hypotéz 3 a 4 však tuto vazbu postrádám. Obě tyto

hypotézy by se daly vyvodit z neuropsychologického pohledu, podpořeného deprivačním výzkumem, který autorka zmiňuje. Hypotéza 3 (poruchy chování, tj. agresivita a delikvence se budou vyskytovat ve větší míře u chlapců) však bude pravděpodobně platit pouze pro poruchy chování agresivního typu. Poruchy chování neagresivního typu (např. prostituce) jsou nalézány častěji u dívek než u chlapců – jak ukazuje deprivační výzkum.

V metodické pasáži, kde autorka uvádí oba dotazníky, bych se přimlouval za bližší popis, zejména jak jsou interpretovány výsledky, jak vypadá charakteristický profil určité diagnostické kategorie. Jsou to metody ne příliš známé v naší oblasti a čtenář by si rád udělal detailnější obraz

Doporučoval bych definovat blíže a podrobněji pojmy internální a externální poruchy chování – s kterými se v části praktické běžně pracuje, avšak pro čtenáře nejsou jasně srozumitelné.

Interpretace na s. 59 se mi jeví jako chudá – proč je vztah mezi emočním copingem a poruchami chování tak volný? Autorka by mohla v obhajobě alespoň naznačit možný výklad. Např. je možné uvažovat o vztahu vlastnosti interní – externí lokus kontroly k tomuto problému? Či je možné vykládat uvedený nález intro-extroverzí? Introverti – dostanou –li se do zátěžové situace – vykazují problémy vnitřní (pokles sebedůvěry, depresivní nálady aj.), zatímco extroverti naopak své problémy externalizují až do případných poruch chování (např. agresivity).

Nález v tabulce 4 dobře koresponduje s nálezy deprivačního výzkumu: děti subdeprivované využívají méně své inteligence a více mimointelektových vlastností, které jim umožňují upoutat na sebe pozornost.

Závěr: doporučuji práci k obhajobě

Návrh na klasifikaci: velmi dobře

V Č. Budějovicích 15.5.2006

Jiří Jost